

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી

એમ.એ. ભાગ - ૨
ગુજરાતી

શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯, ૨૦૦૯-૧૦, માટે

પ્રશ્નપત્ર - ૫

અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો અભ્યાસ

નીચેની કૃતિઓના સંદર્ભો :

- (૧) ચૂંટેલી કવિતા - દલપતરામ - સં : ચિમનલાલ ત્રિવેદી
પ્ર. ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગર.
- (૨) રમણભાઈ નીલકંઠની પ્રતિનિધિ હાસ્ય રચનાઓ - સં. રમણ પાઠક
- પ્ર. આદર્શ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- (૩) અડધે રસ્તે - લે. કનૈયાલાલ મુનશી - પ્ર. ગૂર્જર પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- (૪) બદલાતી ક્ષિતિજ - લે. જયંત ગાડીત - પ્ર. પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ.
- (૫) ગુજરાતી વાર્તાસૃષ્ટિ - સં. બાબુ દાવલપુરા - પ્ર. અરૂણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ.

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી

એમ.એ. ભાગ – ૨ ગુજરાતી

પ્રશ્નપત્ર – ૬ ભાષાવિજ્ઞાન

વિભાગ – ૧

એકમ – ૧ (ખંડ – ૧)

ભાષાવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર

૧. ભાષાવિજ્ઞાનનો વૈજ્ઞાનિક અભિગમ – વર્ણનાત્મક ભાષાવિજ્ઞાનનું મહત્વ
૨. ભાષાવિજ્ઞાનનો અન્ય સંલગ્ન શાખાઓ સાથેનો સંબંધ
(ઐતિહાસિક ભાષાવિજ્ઞાન, તુલનાત્મક ભાષાવિજ્ઞાન, સમાજલક્ષી ભાષાવિજ્ઞાન, અને મનોવિજ્ઞાનિક ભાષાવિજ્ઞાન)
૩. ભાષાવિજ્ઞાનનો અન્ય વિજ્ઞાન અને શાસ્ત્રો સાથે સંબંધ

એકમ – ૨ (ખંડ – ૨)

ધ્વનિવિજ્ઞાન (Phonetics)

૧. ભાષા વિજ્ઞાનમાં ધ્વનિવિજ્ઞાન (Phonetics) નું મહત્વ
૨. વાણીનાં અવયવો અને તેમનું કાર્ય
૩. ધ્વનિનિર્માણની પ્રક્રિયા
૪. ધ્વનિઘટક (Phoneme) ની વિભાવના
૫. ધ્વનિવિજ્ઞાન (Phonetics) અને ધ્વનિતંત્ર વિજ્ઞાન (Phonology) વચ્ચેનો સંબંધ

વિભાગ – ૨

એકમ – ૩ (ખંડ – ૩)

માન્ય ગુજરાતીનું ધ્વનિતંત્ર (Phonology)

માન્ય ગુજરાતીના સ્વરો અને વ્યંજનોનો પરિચય

એકમ – ૪ (ખંડ – ૪)

માન્ય ગુજરાતીનું રૂપતંત્ર

૧. રૂપઘટક (morpheme) ની વિભાવના
૨. રૂપતંત્ર (morphology) નો ખ્યાલ (વચન, લિંગ અને કાળના અર્થો)
૩. ગુજરાતીમાં વાક્યવિચાર (Syntax) – વાક્યતંત્ર, વાક્યરચના

એકમ – ૫ (ખંડ – ૫)

ગુજરાતી ભાષાશાસ્ત્ર (Philology) નો અભ્યાસ

૧. ગુજરાતીમાં ભાષાશાસ્ત્ર (Philology, Linguistics) નું અધ્યયન અને ગુજરાતી ભાષાશાસ્ત્રના ક્ષેત્રમાં વિવિધ વિદ્યાન ભાષાશાસ્ત્રીઓનું અર્પણ / પ્રદાન
૨. વ્યુત્પત્તિ વિચાર (Science of Etymology) – નીચેના ઉત્સર્ગોને અનુસરીને

- (અ) સ્વરોનું પરિવર્તન
- (૧) 'ઈ' અને 'ઉ'
 - (૨) 'એ' અને 'ઓ'
 - (૩) પાસે પાસે આવેલા સ્વરો
 - (૪) 'અ' કારનો લોપ
- (બ) વ્યંજનોનું પરિવર્તન
- (૧) 'લ' અને 'ળ'
 - (૨) 'સ' અને 'શ'
 - (૩) 'હ' નો લોપ
 - (૪) 'અય' નો 'અલ' ('એ' કે 'ઐ' અને 'ઓ' કે 'ઔ')
 - (૫) સ્પર્શ વ્યંજનો, મહાપ્રાણ અને પૂર્વ સ્વર દીર્ઘત્વ
 - (૬) સંયુક્તનું સરલીકરણ
- (ક) સ્વરપ્રક્ષેપ અને વ્યંજનપ્રક્ષેપ

સંદર્ભસૂચિ : (પ્રશ્નપત્ર – ૬, ભાષાસાહિત્ય)

એકમ – ૧ : (ખંડ – ૧)

- (૧) ભાષાવિજ્ઞાન (સંવર્ધિત આવૃત્તિ. ૧૯૩૮) – ડૉ. કે.બી. વ્યાસ
પ્રકરણ : ૧ અને ૧૨
- (૨) ભાષા પરિચય – ડૉ. જગદીશ શાહ, પ્રા. રમેશ માલી) દક્ષિણ ગુજરાત
ડૉ. જયાનંદ જોષી, ડૉ. રવિકાન્ત શુક્લ) પ્રાધ્યાપક પુસ્તક
પ્રા. ભારતીબેન નાયક અને પ્રા. પટેલ) પ્રકાશન, સુરત
- (૩) Linguistics (Penguin) - By Devid Crystal
પ્રકરણ – ૨, ૩ અને ૫
- (૪) General Linguistics - By R.H. Robrins પ્રકરણ – ૧, ૯ અને ૮
- (૫) Descriptive and Comparative Linguistics By L.Plamer ખંડ : ૧ અને ૨
- (૬) Historical Linguistics - By W.P. Lehman
- (૭) What is Linguistics ? - By Suzette Haden Elgin
પ્રકરણ – ૪, ૫ અને ૬

એકમ – ૨ (ખંડ – ૨)

- (૧) ગુજરાતી ભાષાનું ધ્વનિસ્વરૂપ અને ધ્વનિપરિવર્તન
લેખક : ડૉ. પ્રબોધ પંડિત પ્રકરણ : ૨ અને ૩
- (૨) ભાષાવિજ્ઞાન (સંવર્ધિત આવૃત્તિ – ૧૯૭૮) – ડૉ. કે.બી. વ્યાસ પ્રકરણ : ૫
- (૩) ધ્વનિઘટકની વિભાવના – ડૉ. ભારતીબેન મોદી
- (૪) General Phonetics - By Huffner
- (૫) A Course in Modern Linguistics - By C.F. Hockett
- (૬) Phonetics (Penguin)
- (૭) ભાષા પરિચય – સં. લેખકો : ડૉ. જગદીશ શાહ. પ્રા. માલી, પ્રા. નાયક અને અને
પ્રકા. – દ.ગુજ. પ્રાધ્યાપક પુસ્તક પ્રકાશન, સુરત.

- (૮) વ્યાકરણ વિમર્શ – ડૉ. ઉર્મિ ઘનશ્યામ દેસાઈ (આવૃ. ૧૯૯૨)
પ્રકાશન : યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.

વિભાગ – ૧ : પ્રકરણ – ૧ થી ૪

એકમ – ૩ : (ખંડ – ૩)

- (૧) ગુજરાતી ભાષાનું ધ્વનિરૂપ અને ધ્વનિતંત્ર
લે – ડૉ. પ્રબોધ પંડિત, પ્રકરણ – ૪
- (૨) ભાષાવિજ્ઞાન (સંવર્ધિત આવૃ. ૧૯૭૮) – ડૉ. કે.બી. વ્યાસ પ્રકરણ : ૫
- (૩) ગુજરાતી ભાષા – ડૉ. ટી. એન. દવે પ્રકા. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- (૪) ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ – લે. જયંત કોઠારી
(પાંચમી સંશોધિત આવૃત્તિ – ૧૯૯૪) પ્રકા. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ. પ્રકરણ – ૮
- (૫) ભાષા પરિચય – ડૉ. જગદીશ શાહ, પ્રા. માલી, પ્રા. નાયક અને અન્ય પ્રકા. દક્ષિણ
ગુજરાત પ્રાધ્યાપક પુસ્તક પ્રકાશન, સુરત.

એકમ – ૪ (ખંડ – ૪)

- (૧) ભાષાવિજ્ઞાન (આવૃ. ૧૯૭૮) – ડૉ. કે.બી. વ્યાસ
પ્રકરણ : ૫
- (૨) ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ – જયન્ત કોઠારી
(પાંચમી આર્વતિ – ૧૯૯૪) પ્રકા. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ પ્રકરણ : ૧૧ અને ૧૬
- (૩) શબ્દ પરિશીલન – ડૉ. હરિવલ્લભ ભાયાણી
- (૪) થોડોક વ્યાકરણ વિચાર – ડૉ. હરિવલ્લભ ભાયાણી
- (૫) વ્યાકરણ વિમર્શ – ડૉ. ઉર્મિ ઘનશ્યામ દેસાઈ
(આવૃ. ૧૯૯૨, પ્રકા. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ) વિભાગ – ૨, પ્રકરણ ૫ થી ૮
- (૬) વ્યાકરણ : અર્થ અને આકાર – ડૉ. પ્રબોધ પંડિત સંપાદક : ડૉ. દયાશંકર જોષી
(બીજી આવૃ. ૧૯૯૫, પ્રકા. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ)
- (૭) ગુજરાતી વાક્યરચના – ડૉ. પ્રબોધ પંડિત
(આવૃ. ૧૯૯૮, પ્રકા. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ. અમદાવાદ)

એકમ – ૫ (ખંડ – ૫)

- (૧) ભાષા વિજ્ઞાન (આવૃ. ૧૯૭૮) – ડૉ. કે.બી. વ્યાસ પ્રકરણ – ૨
- (૨) ગુજરાતી ભાષા શાસ્ત્રના વિકાસની રૂપરેખા – ડૉ. કે.બી. વ્યાસ
- (૩) ગુજરાતી ભાષા અને સાહિત્ય (મૂળ નરસિંહરાવ દીવેટિયાના બે ભાગમાં પ્રગટ થયેલાં
વ્યાખ્યાન પુસ્તકોનો સંક્ષેપ) સંક્ષેપકાર : કે.કા. શાસ્ત્રી
- (૪) વ્યુત્પત્તિ વિચાર :— ડૉ. હીરેવલ્લભ ભાયાણી
પ્રકા. યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ.
- (૫) ભાષા પરિચય :— ડૉ. જગદીશ શાહ પ્રા. માલી પ્રા. નાયક
ડૉ. જોષી ડૉ. શુક્લ ડૉ. પટેલ
પ્રકા. દ.ગુજ. પ્રાધ્યાપક પુસ્તક સહકારી મંડળી, સુરત.

वीर नर्मद दक्षिण गुजरात युनिवर्सिटी

अे.अे. भाग – २

गुजराती

(शैक्षणिक वर्ष २००ॢ-०ॢ तथा २००ॢ-१०)

प्रश्नपत्र – ७

ग्रंथकार – साहित्यकारनो तलस्पर्शी अभ्यास

ग्रंथकारनो अभ्यास : धीरुभेन पटेल

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી

એમ.એ. ભાગ – ૨
ગુજરાતી

(શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૦૮–૨૦૦૯, ૨૦૦૯–૨૦૧૦)

પ્રશ્નપત્ર – ૮ ભારતીય અને વિશ્વ સાહિત્ય

(અ) ભારતીય સાહિત્ય માટે

- (૧) ઉપરા – લે. લક્ષ્મણ માને – અનુ. સંજય શ્રીપાદ ભાવે
પ્ર. દિલ્હી સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્હી.
(૨) હજાર ચુરાશિર મા – લે. મહાશ્વેતાદેવી – અનુ. નિ: સ્પૃહા દેસાઈ
પ્ર. પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ.

(બ) વિશ્વ સાહિત્ય માટે.

- (૧) ક્ષેન્તામારા – લે. ઈગ્નાજિયો સિલોની – અનુ. જયંતિ દલાલ
– પ્ર. ગૂર્જર પ્રકાશન, અમદાવાદ.
(૨) ટોલ્સટોયની ત્રેવીસ વાર્તાઓ – સં. જિતેન્દ્ર દેસાઈ
– પ્ર. નવજીવન પ્રકાશન, અમદાવાદ

પ્રશ્નપત્ર – ૮ (વિકલ્પે)

"લોકસાહિત્ય" (Folk Literature)

(ભારતીય સાહિત્ય – વિશ્વ સાહિત્યના વિકલ્પમાં લોકસાહિત્યનો અગાઉ નક્કી થયેલો અભ્યાસક્રમ સુધારી – સંસ્કારી યુ.જી.સી. ગાઈડ લાઈન પ્રમાણે એકમોમાં વહેંચી નીચે મુજબ સૂચિત કરવામાં આવે છે.)

લોક સાહિત્ય : (Folk Literature)

એકમ – ૧

લોક સાહિત્યની વિભાવના :

- લોક સાહિત્ય એટલે શું ?
- લોક સાહિત્ય પ્રગટાવનારાં સંસ્કાર પરિબળો
- લોક સાહિત્યનું સ્વરૂપ અને લક્ષણો
- લોક સાહિત્ય અને શિષ્ટ સાહિત્ય વચ્ચેનો સંબંધ / ભેદ

એકમ – ૨

લોક સાહિત્યનાં સંશોધન અને સંપાદનના પ્રશ્નો અને પધ્ધતિ
લોક સાહિત્યનું સંશોધન અને સંપાદન કરનાર ગુજરાતી સાહિત્યકારો

એકમ – ૩

ગુજરાતીમાં મધ્યકાલીન તેમજ અર્વાચીન યુગનું લોકસાહિત્ય અને તેનાં વિવિધ સ્વરૂપો

- લોકગીતનું સ્વરૂપ અને તેના પ્રકારો : દુહા, મુક્તક, ગૌરી ગીતો, હાલરડાં, હોળી પ્રસંગે ગવાતાં ફાટ-ફટાણાં, લગ્નગીતો, લોકમેળાનાં ગીતો, મૃત્યુ પ્રસંગે ગવાતાં રાજિયા – મરશિયાં જેવા ઊર્મિગીત
- લોક કથાગીતોનું સ્વરૂપ : પ્રેમકથાઓ, પરાક્રમ કથા, સંતચરિત્રો
- લોકગીત અને લોકકથાગીતોમાં જીવાતાં જીવન, પ્રકૃતિ, તહેવાર, ઉત્સવો, મેળા, ગોરો, લગ્નો, રમત-ગમતો, માન્યતાઓ, રીત-રિવાજ, વટ-વહેવાર વગેરેનો ફાળો એમાં ગ્રામસમાજનાં ઉખાણાં, ખાયણાં, કહેવતો, રૂઢિપ્રયોગો, તળપદ ભાષા તેમજ લયલહેકા – લઢણોનો ફાળો
- તે સૌમાં પ્રતિબિંબિત થતું લોકજીવન અને ભાવસૌન્દર્ય

એકમ – ૪

(અ) લોકકથાનું સ્વરૂપ અને પ્રકારો

- એમાં પુરાણ કથાઓ, અનુશ્રુતિ (દંત કથાઓ), વીરગાથા કે પરાક્રમ ગાથાઓ, ધર્મકથાઓ, વ્રત કથાઓ, દષ્ટાન્ત કથાઓ વગેરેનો ફાળો, ધર્મકથા અને લોકવાર્તા

(બ) લોકવાર્તાનું સ્વરૂપ અને પ્રકારો

દાદા-દાદીની બાળવાર્તાઓ, પરાક્રમ વાર્તાઓ – " પંચતંત્ર", " જાતક" ની વાર્તાઓમાં લોકવાર્તાનો ફાળો

નાટકનું સ્વરૂપ અને પ્રકાર

ભવાઈ : તેનાં સ્વરૂપ, લક્ષણો, રામલીલા વગેરે લોકનૃત્ય અને લોક સંગીત

- (ક) પ્રાચીન ગુજરાતનું લોક સાહિત્ય : વિવિધ જાતિના તેમજ આદિવાસી લોકોનું લોકસાહિત્ય દક્ષિણ ગુજરાતના નાઈ, દેસાઈ, પારસી લોકોનું તેમજ ચૌધરી, ગામીત, ભીલ જેવા વિવિધ આદિવાસીઓનું લોકસાહિત્ય

સંદર્ભ સૂચિ :

- (૧) લોકસાહિત્ય ચર્ચા – ડૉ. રમણભાઈ પટેલ
- (૨) લોકવાર્તામય – કનુભાઈ જાની
- (૩) લોકસાહિત્ય તત્વદર્શન અને મૂલ્યાંકન – સંપાદક : ડૉ. બળવંત જાની
- (૪) મધ્યકાલીન સાહિત્ય – અનંતરાય રાવળ (' લોકસાહિત્ય ' પ્રકરણ)
- (૫) મધ્યકાલીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ – યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ ખોર્ડનું પ્રકાશન
(લોકસાહિત્ય પ્રકરણ)

- (૬) લોકસાહિત્ય કથનશૈલી – શાંતિલાલ આચાર્ય
- (૭) લોકસાહિત્યનું સમાલોચન – ઝવેરચંદ મેઘાણી, સંપા. અમૃતલાલ યાજ્ઞિક મુંબઈ યુનિ.
પ્રકાશન
- (૮) ગુજરાતી લોકકથા સાહિત્ય – પ્રો.પ્રિયકાંત પરીખ, પ્રકા. જ્યભારત સાહિત્યમંદિર,
અમદાવાદ.
- (૯) લોકવાર્તા – પુષ્કર ચંદરવાકર, ગુજરાત રાજ્ય, લોકસાહિત્ય સમિતિ
- (૧૦) લોકસાહિત્ય – ડૉ. સતેન્દ્ર (પ્રકરણ ૭ થી ૧૧)
- (૧૧) A History of folklore collection in India & Pakistan - Mazhrul
- (૧૨) Folktale - Thomson
- (૧૩) ગામીત જાતિ : સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક અધ્યયન – ડૉ. દક્ષા વ્યાસ ડૉ. નવીન કા.
મોદી
- (૧૪) આદિવાસી સમાજ (કેટલાક લેખો) – ડૉ. દક્ષા વ્યાસ, ડૉ. નવીન કા. મોદી
- (૧૫) ધોડિયા જાતિ : બોલી, સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ – મંછારામ પટેલ
- (૧૬) ચૌધરી આદિવાસીનું લોકસાહિત્ય – અરૂણા ચૌધરી, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ,
અમદાવાદ (અપ્રગટ)
- (૧૭) ગામીત આદિવાસીઓનું લોકસાહિત્ય – કમલ ચૌધરી, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ,
અમદાવાદ (અપ્રગટ)
- (૧૮) ગામીત લોકસાહિત્ય – ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ (અપ્રગટ)
- (૧૯) મેઘાણીની લોકકથા અને લોકગીતોનાં સંપાદનો અને તેની પ્રસ્તાવનાઓ (સૌરાષ્ટ્રની
રસધારના ભાગો, રઢિયાળી રાત ના ભાગો વગેરે) – ઝવેરચંદ મેઘાણી
- (૨૦) જોરાવરસિંહ જાદવ અને જ્યમલ્લ પરમારનાં પુસ્તકો અને તેની પ્રસ્તાવનાઓ
- (૨૧) લોકસાહિત્યનું મેઘાણીનું વિવેચન : લોકસાહિત્ય, લોકસાહિત્ય પગદંડીનો પંથ,
ચારણો અને ચારણી સાહિત્ય, ધરતીનું ધાવણ, લોકસાહિત્યનું સમાલોચન
- (૨૨) સ્વામી આનંદના પુસ્તકો : ધરતીની આરતી વગેરે